C/2025/768

2025.2.11.

Az Európai Gazdasági és Szociális Bizottság véleménye

Demokrácia Afrikában – a jelenlegi helyzet és a jövőbeli kilátások. Milyen szerepet játszhat az EGSZB?

(saját kezdeményezésű vélemény)

(C/2025/768)

Előadó: **Carlos Manuel TRINDADE**

Tanácsadó:	Paulo Pedroso
Közgyűlési határozat:	2024.1.18.
Jogalap:	az eljárási szabályzat 52. cikkének (2) bekezdése
Illetékes szekció:	„Külkapcsolatok” szekció
Elfogadás a szekcióülésen:	2024.11.12.
Elfogadás a plenáris ülésen:	2024.12.4.
Plenáris ülésszak száma:	592.
A szavazás eredménye: (mellette/ellene/tartózkodott)	167/0/2

1. Következtetések és ajánlások

1.1. Az Európai Gazdasági és Szociális Bizottság (EGSZB) szerint a demokrácia előfeltétele az emberi jogok tiszteletben tartása, az intézmények stabilitása, a hatalmi ágak szétválasztása, amely garantálja a jogállamiságot és az igazságszolgáltatás függetlenségét, továbbá a szabad és tisztességes választások, a polgárok előtti elszámoltathatóság, a teljes körű részvételhez való jog, valamint a hátrányos megkülönböztetés elleni küzdelem.

1.2. Az EGSZB osztja és támogatja az Egyesült Nemzetek Szervezetének (ENSZ) nézetét, amely szerint a nép akaratának tiszteletben tartásán alapuló hatalomgyakorlás a demokrácia átfogó koncepciójának alapvető eleme. Ez az ENSZ Alapokmányában is tükröződik, amely így kezdődik: „Mi, az Egyesült Nemzetek népei”; megvalósítását pedig a Polgári és Politikai Jogok Nemzetközi Egyezségokmányában rögzített alapelvek biztosítják. Ez az okmány meghatározza a népek önrendelkezési jogát, valamint azt, hogy valamennyi részes állam köteles biztosítani a területén tartózkodó és joghatósága alá tartozó minden személy számára a polgári és politikai jogokat, minden megkülönböztetés, nevezetesen faj, szín, nem, nyelv, vallás, politikai vagy más vélemény, nemzeti vagy társadalmi származás, vagyoni, születési vagy egyéb helyzet szerinti különbségtétel nélkül.

1.3. Az EGSZB határozottan úgy véli, hogy az Európai Uniónak valamennyi tevékenységi területén elő kell mozdítania a következő elveket:

— az ENSZ Emberi Jogok Egyetemes Nyilatkozatában (1948) rögzített emberi jogokat,

— az Európai Unió Alapjogi Chartájában (2000/C-364/01) és az uniós szerződésekben foglalt rendelkezések által rögzített uniós értékeket,

— a Nemzetközi Munkaügyi Szervezet (ILO) alapvető egyezményeinek való megfelelést.

1.4. Az EGSZB nagyra értékeli és üdvözli az Afrikai Uniónak (AU) a demokratikus értékek iránti elkötelezettségét, amit annak alapító okmánya is kifejezésre juttat, különösen amikor a demokratikus elvek és intézmények, a lakossági részvétel és a jó kormányzás előmozdítását, valamint az emberi jogok és a népek jogainak támogatását és védelmét javasolja, összhangban az emberi jogok és a népek jogainak afrikai chartájával és más vonatkozó emberi jogi eszközökkel. Az EGSZB ugyanígy nagyra értékeli az Afrikai Unió kötelezettségvállalását a demokrácia előmozdítására, amit a demokráciáról, a választásokról és a kormányzásról szóló afrikai chartában juttatott kifejezésre. Az EGSZB megelégedéssel veszi tudomásul, hogy az AU 2063-as stratégiájának törekvései érvényt szereznek a jó kormányzás, a demokrácia, az emberi jogok tiszteletben tartása, az igazságszolgáltatás és a jogállamiság iránti kötelezettségvállalásoknak.

1.5. Az EGSZB üdvözli a demokrácia kapcsán Afrikában végbemenő fejleményeket, valamint az afrikai polgárok azok iránti elkötelezettségét és a demokrácia lakosság általi támogatását, amely Afrikában szélesebb körű, mint a világ számos más részén – annak ellenére, hogy az elmúlt évtizedben némileg csökkent.

1.6. Az EGSZB ugyanakkor megállapítja, hogy számos afrikai országban meg kell erősíteni a parlamentek szerepét, és lépéseket kell tenni a demokrácia működésébe vetett közbizalom növelése érdekében.

1.7. Tekintettel arra, hogy szoros kapcsolat áll fenn a béke, a biztonság, a stabilitás, a gazdasági növekedés, a társadalmi fejlődés és a demokrácia között, az EGSZB üdvözli az Afrikai Uniót, amely fontos szerepet tölt be e kapcsolatnak a demokratikus fejlődési láncon belüli előmozdításában. Emlékeztet továbbá arra, hogy a szupranacionális intézmények nem tudnak hatékonyan működni a tagállamok és politikai vezetésük teljes körű együttműködése és elkötelezettsége nélkül. Az EGSZB ezenkívül úgy véli, hogy ahhoz, hogy az AU hatékonyabban tudja betölteni szerepét, mindenképpen meg kell erősíteni az afrikai államok iránta való elkötelezettségét és vele folytatott együttműködését.

1.8. Az EGSZB tudatában van annak, hogy a hatalom decentralizálása olyan kihívás, amely az erőforrások mozgósítása mellett intézményi kapacitásépítést is szükségessé tesz. Arra kéri az európai intézményeket, hogy erősítsék meg az együttműködést a demokrácia fejlesztése, valamint az emberek bizalmának és részvételének növelése érdekében.

1.9. Az EGSZB szerint a demokrácia Afrikában történő fejlesztésének támogatására irányuló európai megközelítésnek – az EU és Afrika közötti kapcsolatok által meghatározott keretet tiszteletben tartva – egyenlő felek közötti kapcsolatokra kell alapozódnia és figyelembe kell vennie a kontinens összetettségét a gazdasági fejlődés, a társadalmi haladás, a kritikus infrastruktúra kiépítettségének szintje, a sokszínűség, valamint a geopolitikai és stratégiai érdekek terén.

1.10. Az EGSZB úgy véli, hogy az EU mindeddig nem tulajdonított kellő jelentőséget Afrika geopolitikai szerepének. Ezt súlyosbítja még egyes tagállamok felelőtlen magatartása, ahogyan a közös külpolitika ebből eredő hibái is; a helyzet javítása rendkívüli jelentőséggel bír.

1.11. Az EGSZB tudatában van annak, hogy Afrika demokratikus fejlődése külső és belső fenyegetésekkel néz szembe, ugyanis fokozódik – a külső dimenziót tekintve – a demokrácia megerősítésében nem érdekelt hatalmak jelentősége, valamint – belső fenyegetésként – a korrupciónak való kitettség, aminek oka a potenciális megvesztegetők és a potenciálisan megvesztegethetők viselkedése.

1.12. Az EGSZB úgy látja, hogy ebben az összefüggésben a 2021-ben elindított Global Gateway stratégia nagy jelentőséggel bír az EU és Afrika közötti kapcsolatok szempontjából, és megismétli, hogy – amint azt a témának szentelt véleményében ([1]) is kifejtette – ez a stratégia meg fogja erősíteni az EU partnerországaival fennálló gazdasági és politikai kapcsolatokat, és biztosítani fogja az Unió demokratikus és szociális elveinek tiszteletben tartását, ugyanakkor lehetővé teszi az EU számára a globális szintű hatékony versengést az infrastruktúra kiépítése és karbantartása terén. Megismétli továbbá, hogy e stratégia beruházási programjainak hatásvizsgálatokon kell alapulniuk, és figyelembe kell venniük geopolitikai és stratégiai jelentőségű szempontokat, valamint a demokratikus részvételt és a projektek gazdasági, társadalmi és környezeti fenntarthatóságát is.

1.13. Az EGSZB meg van győződve arról, hogy az afrikai civil társadalom (platformok, fórumok, önkéntesek) és a szociális partnerek elismert képviselőivel együtt képes hozzájárulni a demokratikus értékek előmozdításához, az emberi jogok védelméhez, és segíteni az afrikai demokratikus rendszerek megóvását, szem előtt tartva a Szamoai Megállapodást.

([1]) HL C, C/2024/1574, 2024.3.5., ELI: http://data.europa.eu/eli/C/2024/1574/oj.

1.14. Mivel a Szamoai Megállapodás előírja olyan intézményi mechanizmusok létrehozását, amelyek strukturált teret biztosítanak a civil társadalom számára a civil párbeszéd és a szociális párbeszéd révén történő részvételhez, az EGSZB természetéből adódóan az évek során felhalmozott tudásának és know-how-jának köszönhetően képes – az érdekelt felek autonómiáját tiszteletben tartva – együttműködni az afrikai civil társadalommal a kontinensen megvalósuló gazdasági növekedés, társadalmi haladás és a demokrácia fejlődése terén betöltött szerepének kiteljesítésében. Az EGSZB emlékeztet arra, hogy az AKCS–EU nyomonkövetési bizottság az általa végrehajtott konkrét fellépések keretében, az általa indított számos kezdeményezésnek és a különböző afrikai államokban tett különféle kiküldetéseknek köszönhetően az elmúlt 20 évben jelentős tapasztalatot szerzett az Afrikával fenntartott kapcsolatok terén. Ezeket a kezdeményezéseket fenn kell tartani, folytatni és értékelni kell. Ehhez az EGSZB és afrikai partnerei értékes tapasztalatokkal rendelkeznek a civil, szociális és politikai párbeszéd előmozdításához való hozzájárulás és az afrikai civil társadalmak mozgósítása terén, beleértve a szociális partnerek megerősítését is.

1.15. Az EGSZB megismétli azt a határozott javaslatát, hogy az Európai Bizottság biztosítson pénzügyi eszközöket az AKCS-államokban – és jelen esetben konkrétan Afrikában – működő civil társadalmi szervezetek és szociális partnerek valós helyzetével foglalkozó elemző és előrejelző programok és projektek támogatására, figyelembe véve ezen szervezetek nyomásgyakorlási képessége, technikai stabilitása és a tervezett intézményi mechanizmusok végrehajtása terén felmerülő igényeit.

1.16. Az EGSZB saját hatáskörein belül folytatja és továbbfejleszti az afrikai civil társadalmi szervezetek és szociális partnerek népszerűsítésére és támogatására irányuló tevékenységét, elősegítve létrehozásukat, szerveződésüket és fellépéseiket, valamint részt vállalva intézményi kapacitásuk megerősítésében. Ezzel járul hozzá az EU azon céljának eléréséhez, hogy a demokrácia reziliensebbé váljon Afrikában.

1.17. Az EGSZB tevékenységét az az elv fogja vezérelni, hogy a polgári, politikai, társadalmi, gazdasági és kulturális jogok előmozdítása, valamint a gazdasági növekedés és a társadalmi fejlődés elválaszthatatlan egymástól. Bár egyes afrikai országok számára érzékeny témát jelent, a nők jogai, a nemek közötti egyenlőség és a szexuális irányultság kérdése elválaszthatatlanul összekapcsolódik a demokratikus kultúrával. Az EU-nak az Afrikával fenntartott partnerség keretében elő kell mozdítania a fejlődést ezen a területen, szem előtt tartva, hogy a lakosság zöme csak lassan és fokozatosan képes kulturálisan elsajátítani új típusú kapcsolatokat.

1.18. Az EGSZB üdvözli, hogy 2024. július 17-én aláírták az EGSZB és az Afrikai Unió Gazdasági, Szociális és Kulturális Tanácsa (AU ECOSOCC) közötti egyetértési megállapodást, amely nagy jelentőséget tulajdonít annak, hogy a civil társadalom nagyobb mértékben járuljon hozzá az Európa és Afrika közötti partnerséghez.

2. **Általános megjegyzések a közös demokratikus értékekről**

2.1. A demokrácia kiépítése és az annak megerősítésében való együttműködés politikai dimenzióval bír, de ugyanígy részét képezi a civil és szociális párbeszéd, valamint a szabad és független civil társadalmi szervezetek és mozgalmak bevonását szolgáló megfelelő intézmények létrehozása, illetve a szociális partnerek közötti szociális párbeszéd is.

2.2. Szerves és felbonthatatlan kapcsolat áll fenn a demokratikus környezet, a gazdasági növekedés, a környezeti fenntarthatóság és a társadalmi haladás között; ezek kölcsönösen hatnak egymásra és fenntartják egymást.

2.3. A polgárok részvételéhez kulcsfontosságú a megfelelő közpolitikák végrehajtása és az emberek demokratikus intézményekbe vetett bizalma. Az intézményekbe vetett bizalmat nem könnyű fenntartani, és elvesztése esetén a bizalom visszaépítése sok időt vesz igénybe.

2.4. Az EGSZB ennek kapcsán megismétli, hogy alapvető közös értékeknek tekinti az egyetemes emberi jogokat, többek között az alapvető munkavállalói jogokat, a vállalkozás szabadságát, az egészséges környezethez való jogot és a jogállamiságot. Ezek az értékek a fenntartható fejlődési célokkal együtt a fejlesztési programok tekintetében nemzetközileg elfogadott alapkövetelmények közé tartoznak, és az egyenlő fejlesztési partnerségek alapját képezik ([2]).

([2]) HL C 429., 2020.12.11., 105. o.

2.5. A demokrácia világszinten súlyos fenyegetéseknek van kitéve. Az EGSZB egyetért az Európai Parlamenttel, amely hangsúlyozza, hogy az EU-nak teljes mértékben fel kell készülnie a tekintélyelvűség, az illiberalizmus és a szélsőségesség térnyerésével és rosszindulatú befolyásával, az emberi jogok védelmét érő fenyegetésekkel, valamint az emberi jogok, a demokrácia, a jogállamiság és a nemzetközi humanitárius jog egyetemessége elleni egyre súlyosabb támadásokkal szemben ([3]). Az EGSZB kiemeli továbbá, hogy a korrupció is olyan fenyegetést jelent a demokráciára nézve, amellyel sürgősen foglalkozni kell.

3. **Részletes megjegyzések**

3.1. ***A jelenlegi helyzet Afrikában***

3.1.1. Afrika a belső vonatkozásokat illetően heterogén: különböző szintű gazdasági fejlettségű országok, különböző politikai intézmények alkotják, illetve különböző gazdasági, társadalmi és politikai kihívások jellemzik, még a dekolonizációs folyamatok során kialakult nemzetek közös keretén belül is. A kontinens demokratikus lendülete változatos, és nem figyelhető meg egységes minta vagy tendencia sem a jelenlegi helyzetben, sem a kiindulópontok kapcsán. Jelentős előrelépés történt azonban egyes országokban és régiókban, amelyek reziliens demokráciákat alakítottak ki, máshol pedig – néha jelentős mértékű – visszarendeződést tapasztalhattunk.

3.1.2. A demokrácia megszilárdításának folyamata világszerte kölcsönhatásban van a fejlődéssel és a javak elosztásával. Konkrétan Afrikában fontos, hogy a demokrácia és a demokratikus intézmények előmozdításával párhuzamosan kezeljék a fejlettségbeli különbségeket és a javak újraelosztása terén tapasztalható hiányosságokat.

3.1.3. Az Afrobarométer szerint az afrikai polgárok elkötelezettek a demokrácia, a politikai elszámoltathatóság és a jogállamiság mellett, és sokan – bár demokráciának tekintik országukat – nem elégedettek a demokrácia szintjével ([4]). A demokrácia lakosság általi támogatása Afrikában szélesebb körű, mint a világ számos más részén – annak ellenére, hogy az elmúlt évtizedben a demokrácia némileg visszaszorult amiatt, hogy néhány országban csökkent a támogatottsága, miközben nőtt a katonai hatalom elfogadottsága ([5]).

3.1.4. Számos afrikai országban az az elterjedt nézet, hogy a globális átlagnál rosszabban teljesítenek olyan fontos területeken, mint a korrupciómentesség, a törvény tiszteletben tartásának megkövetelése, az igazságszolgáltatás függetlensége, a hiteles választások és a választásokon alapuló kormányalakítás ([6]).

3.1.5. Afrikában súlyos problémát jelent az infrastruktúrák nagymértékű hiánya, holott azok alapvetőek a fenntartható fejlődési célok eléréséhez, többek között a vízellátás és a szennyvízkezelés, az energia, a közlekedés, valamint a kommunikációs és információs technológiák terén. Az Európa és Afrika közötti partnerségnek elő kell mozdítania e kritikus infrastruktúrák fejlesztését.

3.1.6. Továbbra is nyitott az a vita, amelynek tárgya, hogy miként lehetne megerősíteni a demokráciát. Az egyik tábor szerint a nyugati, euro-amerikai demokráciamodellt kellene bevezetni, mások szerint pedig azt a helyi körülményekhez kellene igazítani, vagy pedig egy külön, a közösségen és a részvételen alapuló afrikai modellt kellene kialakítani. Ettől a vitától függetlenül a demokráciának vannak globális jellemzői: a szabadság, a véleménynyilvánítás szabadsága, a jogállamiság és a hatalmi ágak szétválasztása, a civil társadalom képviseleti szerepe és részvétele, valamint a humán fejlődés.

3.1.7. Az EGSZB elismeri és nagyra értékeli az afrikaiak által az 1990-es évek demokratizálódási hulláma óta a demokratikus intézmények kiépítése érdekében tett jelentős erőfeszítéseket. A legtöbb ország többpárti választásokat vezetett be, azonban számos esetben még meg kell erősíteni a parlamentek szerepét, és növelni kell az ország demokratikus intézményeinek működésébe vetett közbizalmat.

([3]) Az emberi jogok és a demokrácia helyzete a világban és az Európai Unió ezzel kapcsolatos politikája – 2023. évi éves jelentés, 3. pont.
([4]) Zamfir, Ionel: „EU support to democracy and good governance in Africa", az Európai Parlament Kutatószolgálata, 2017. november.
([5]) Afrobarométer, *African insights 2024: Democracy at risk – the people's perspective*.
([6]) International IDEA, *The Global State of Democracy Indices*, 7.1. verzió, 2003. Az adatokat Roba A. Sharamo ismertette a vélemény előkészítéséhez kapcsolódóan szervezett meghallgatáson.

3.1.8. Az Afrikai Unió 2063-ig szóló menetrendjének célkitűzései között szerepel a jó kormányzás, a demokrácia, az emberi jogok tiszteletben tartása, a jogérvényesülés és a jogállamiság.

3.1.9. A jó kormányzás témájával kölcsönös értékelési mechanizmus foglalkozik; az EGSZB üdvözli ennek létezését és hangsúlyozza fontosságát. Az afrikai kölcsönös értékelési mechanizmus önkéntes és tisztán afrikai rendszer, amely értékeli a kormányzás minőségét és ellenőrzi az afrikai és nemzetközi kötelezettségvállalásoknak való megfelelést, különösen a demokrácia és a politikai kormányzás, a gazdasági és vállalatirányítás, valamint a társadalmi-gazdasági fejlődés területén. Az értékelés eredményeként nyilvános jelentéseket állítanak össze és nemzeti cselekvési programokat határoznak meg. Az EGSZB üdvözli, hogy az afrikai államok létrehozták ezt a mechanizmust, és arra kéri őket, hogy folytassák annak működését.

3.1.10. Európa partner lehet olyan afrikai demokratikus modellek kialakításában, amelyek megfelelnek az ott élő népek és különösen a fiatalok törekvéseinek.

3.1.11. A tisztességes munka előmozdítása elválaszthatatlan a demokratikus fejlődéstől. Fontos, hogy az EU és Afrika támogassa ILO-normák és -eszközök létrehozását, különös tekintettel az alapvető egyezményekre.

3.1.12. Az afrikai országok többségében elterjedt magángazdaság informális jellege aláássa a tisztességes versenyt, és döntő szerepet játszik abban, hogy jelentős mértékű a foglalkoztatás bizonytalansága, a szegénység és a társadalmi kiszolgáltatottság, ami kihat a társadalomra és a társadalmi kapcsolatokra is. A formális gazdaságra való áttérés erősíti a civil társadalom autonómiáját és fokozza a polgárok, a gazdasági szereplők és az állam közötti kölcsönös bizalmat. Ezért az EGSZB kéri az informális gazdaságból a formális gazdaságba való átmenetről szóló 204. sz. ILO-ajánlás ([7]) tényleges érvényre juttatását.

3.1.13. Az informális gazdaság dominanciája, a modern gazdasági ágazatok korlátozott jelenléte, valamint az állam és a polgárok közötti, ebből eredő rossz kapcsolat tükröződik a társadalmi egyenlőtlenségek súlyosbodásának való kitettségben és az afrikai fiatalok számára megfelelő lehetőségeket teremtő demográfiai osztalék kiaknázásának nehézségében, és így fokozza egy olyan ördögi kör kialakulásának kockázatát, amely megnehezíti a demokrácia konszolidációját.

3.1.14. Az afrikai demokrácia fejlődését tárgyaló számos elemzés aggodalomra ad okot. Az Európai Parlament egy 2017. évi vizsgálati jelentésének összefoglalója szerint a bizonyos országokban, de nem mindenhol tapasztalható tendenciák akadályozzák a demokratikus fejlődést a kontinensen: a választások színvonala továbbra is gyenge, a domináns pártok bebetonozzák magukat a hatalomba, a választásokat manipulálják és elcsalják, a média feletti ellenőrzés és az igazságszolgáltatás nem engedi érvényesülni az eltérő véleményeket. Ezzel összefüggésben az EGSZB ismételten hangsúlyozza a választási folyamatok hitelességének és a megfigyelő missziók hatékonyságának a fontosságát.

3.1.15. A hatalom koncentrációja egy lépés az államcsíny felé. A decentralizáció módszer a demokratikus folyamatok inkluzivitása és a polgári részvétel fokozására.

3.1.16. Az elmúlt években egyre több államcsíny és államcsínykísérlet volt; ezt a trendet meg kell érteni és az uniós intézmények jövőbeli fellépései során figyelembe kell venni.

3.1.17. Afrikában számos, egymással gyakran összefüggő probléma van, amely akadályozza a demokrácia felé történő átmenetet:

— az instabil kormányokkal rendelkező országok a társadalmi és gazdasági fejlődés tekintetében is meglehetősen alacsony teljesítményt nyújtanak,

— a tartós katonai jelenlét gyakran azt az érzést kelti a lakosságban, hogy erőszakmentes demokratikus átmenetre nincsen mód,

— külföldi szereplők dezinformációs tevékenysége,

— a politikai intézmények, a gazdaság és a társadalom torzulása a korrupciónak való kitettség miatt,

— a civil társadalmi tér szűkülése.

([7]) Az ILO-konferencia 2015. június 12-én Genfben tartott, 104. ülésén elfogadott ajánlás: https://www.ilo.org/resource/ilc/104/recommendation-no-204-concerning-transition-informal-formal-economy.

3.2. ***Afrika és a világszintű geopolitika***

3.2.1. Az EU továbbra is Afrika legfontosabb partnere (fejlesztési együttműködés, beruházás, kereskedelem).

3.2.2. Ugyanakkor különféle – úgy a kormányzati, mint a civil társadalmi szektort képviselő – afrikai szereplők szerint az EU túlságosan bürokratikus módon áll hozzá Afrikához. Ezt az érzetet javítani kell azzal, hogy az uniós fellépést jobban hozzáigazítjuk az együttműködés környezetét jelentő körülményekhez.

3.2.3. 2021-ben az EU útjára indított egy olyan beruházási stratégiát, amely Afrika számára különös jelentőséggel bír. Ez a „Global Gateway" stratégia, amelynek révén az EU arra tesz ígéretet, hogy 2021 és 2027 között 300 milliárd EUR összegű beruházást mozgósít a digitális, energetikai és közlekedési infrastruktúra javítása, valamint az egészségügyi, oktatási és kutatási rendszerek világszerte történő megerősítése érdekében. Ennek keretében akár 150 milliárd EUR összegű beruházást mozgósít az afrikai kontinens számára. Amint azt az erről a stratégiáról szóló véleményében ([8]) kifejtette, az EGSZB:

— úgy véli, hogy a „Global Gateway" meg fogja erősíteni az EU partnerországaival fennálló gazdasági és politikai kapcsolatokat, és biztosítani fogja az Unió demokratikus és szociális elveinek tiszteletben tartását, ugyanakkor lehetővé teszi az EU számára a globális szintű hatékony versengést az infrastruktúra kiépítése és karbantartása terén,

— hangsúlyozza, hogy a „Global Gateway" beruházási programjainak hatásvizsgálaton kell alapulniuk. Ennek az értékelésnek nemcsak a stratégiai geopolitikai jelentőségű szempontokat kell figyelembe vennie, hanem biztosítania kell a partnerországokban a fejlesztési kezdeményezésekben való demokratikus részvételt, valamint a projektek gazdasági, társadalmi és környezeti fenntarthatóságát is.

3.2.4. Az európai magánszektor elkötelezett az afrikai gazdaság fejlesztési folyamatában való részvétel mellett, de továbbra is jelentős intézményi akadályok állnak fenn a jogi keret és a beruházásvédelem terén, továbbá problémát jelent a társadalomban meggyökeresedett korrupció, az igazságszolgáltatás függetlenségének hiánya, valamint fejlettségbeli hiányosságok, például a munkaerő készséghiánya és az infrastruktúrahiány, amit partnerség és együttműködés révén lehet kezelni.

3.2.5. Az EGSZB arra kéri az európai és afrikai intézményeket, hogy az Európa és Afrika közötti együttműködés során tegyék prioritássá a korrupció és annak a gazdaságokra és a társadalomra gyakorolt romboló hatásai elleni küzdelmet.

3.2.6. Az EGSZB sajnálattal látja, hogy az Európai Unió hosszú ideje alábecsüli az afrikai kontinens geopolitikai és stratégiai szerepét. Ezt a helyzetet súlyosbítják még egyes európai államok felelőtlen stratégiái, ahogyan a közös európai külpolitika ebből eredő hibái is. Néhány Európán kívüli államnak a régióban tett fellépése jelentős mértékben hozzájárul mindehhez. Ilyen például Oroszország destabilizáló szándékú fellépése és Kína intenzív beruházása az Afrikára vonatkozó geopolitikai stratégiájába.

3.2.7. Kína (az „Egy övezet, egy út" kezdeményezés révén végrehajtott) és Oroszország (elsősorban orosz vállalatok, illetve a Wagnerhez hasonló félkatonai csoportok beavatkozása révén érvényre juttatott) nemzetközi stratégiája növeli a demokrácia visszaszorulásának kockázatát a kontinensen.

3.2.8. Kína és Oroszország – az EU-val ellentétben – nem tekinti nemzetközi politikája sarokkövének az egyetemes értékeket, ezért az autokratikus rezsimek preferenciális partnerekként kezelik őket, amint azok a kormányok is, amelyek politikailag és/vagy gazdaságilag elköteleződtek velük szemben.

3.3. ***Az EU és Afrika közötti kapcsolatok***

3.3.1. Az Európai Unióról szóló szerződés 21. cikke úgy rendelkezik, hogy az Unió nemzetközi szintű fellépése azon elvekre épül, amelyek a létrehozását vezérelték; ezek között szerepel az emberi méltóság, a szabadság, a demokrácia, az egyenlőség, a jogállamiság és az emberi jogok tiszteletben tartása.

([8]) HL C, C/2024/1574, 2024.3.5., ELI: http://data.europa.eu/eli/C/2024/1574/oj.

3.3.2. Az EU–Afrika kapcsolatoknak átfogó, hosszú távú keretet biztosító Afrika–EU közös stratégia szerint a partnerséget az Afrika egységként történő kezelése, az Afrika és Európa közötti kölcsönös függőség, a felelősségvállalás és a közös felelősség, valamint az emberi jogok, a demokratikus elvek és a jogállamiság, illetve a fejlődéshez való jog tiszteletben tartásának alapelvei vezérlik.

3.3.3. Az EU és Afrika – a fent említett stratégia keretében – együtt megragadhatják a lehetőségeket, kezelhetik ezeket a kihívásokat, és olyan intézkedéseket dolgozhatnak ki, amelyek biztosítják a stabilitást, a békét, a biztonságot, az emberi jogokat, a demokráciát, a nemek közötti egyenlőséget, a fenntartható megélhetést, az egészséges ökoszisztémákon alapuló fenntartható gazdasági növekedést, a társadalmi kohéziót és a jó kormányzást.

3.3.4. Ez alkotta azt az általános keretet, amelyben az EU és az Afrikai, Karibi és Csendes-óceáni Államok Szervezete (AKCSÁSZ) 2023 novemberében megkötötte a Szamoai Megállapodást. Ez a megállapodás egyenrangú felek közötti partnerséget szorgalmaz, azonban a gyakorlatban az afrikai oldalon a struktúrák gyengébbek, politikai kompetenciáik alacsonyabb szintűek és forrásaik sem elegendőek. Az AU és az AKCSÁSZ sokkal kevesebb forrással rendelkezik, mint az EU. Az EGSZB azt ajánlja, hogy az EU – figyelembe véve ezt az egyenlőtlenséget – dolgozzon ki mechanizmusokat a kölcsönös kapcsolatok egyensúlyának helyreállítására.

3.3.5. Az EGSZB szerint a Szamoai Megállapodás sikeres végrehajtása szempontjából hasznos lenne, ha a felek megállapodnának az előrehaladást mérő mutatókról.

3.3.6. Az új európai konszenzus a fejlesztéspolitikáról, amelyet az Európai Bizottság, a Tanács, a Parlament és a főképviselő 2017 júniusában közösen hagyott jóvá, a demokráciát a fejlesztéspolitikák tágabb összefüggésében vizsgálja.

3.3.7. Az emberi jogokra és a demokráciára vonatkozó, a 2020 és 2024 közötti időszakra szóló uniós cselekvési tervről szóló tanácsi következtetések a szakpolitikai prioritások között említik a reziliens, inkluzív és demokratikus társadalmak kiépítését, valamint az emberi jogok és a demokrácia globális rendszerének előmozdítását.

4. **Az EGSZB és az afrikai civil társadalom**

4.1. A fenti kontextusban a legfontosabb kérdés az, hogy az EGSZB miként tud hozzájárulni a demokratikus értékek népszerűsítéséhez és hogyan tud segítséget nyújtani az afrikai demokratikus rendszerek megóvásában, szem előtt tartva a Szamoai Megállapodást és az EU–Afrika partnerséget.

4.2. Nem szabad megfeledkeznünk arról, hogy a társadalmi-gazdasági fejlődés és a civil társadalmi tér milyen szerepet játszik a reziliens demokráciák kialakításában.

4.3. Ezzel összefüggésben az EGSZB megismétli, hogy az alapvető közös értékek közé tartozó egyetemes emberi jogok tiszteletben tartásának kell az Afrikával létrehozandó egyenlő fejlesztési partnerségen belüli minden politikai kötelezettségvállalás alapját képeznie ([9]).

4.4. Az EGSZB meggyőződése, hogy (amint azt a „Közös közlemény az Európai Parlamentnek és a Tanácsnak – Új lendület az Afrika–EU partnerség számára” témában készült véleményében is kijelentette) a civil társadalom elismert képviselőivel (platform, fórum, önkéntesek) és az afrikai szociális partnerekkel együtt alapvetően hozzá tud járulni a demokráciához és az emberi jogokhoz ([10]).

4.5. A Szamoai Megállapodás – és konkrétan az EU–Afrika partnerség – képezi az irányadó keretet. A megállapodás előírja olyan intézményi mechanizmusok létrehozását, amelyek strukturált teret biztosítanak a civil társadalom számára a civil párbeszéd és a szociális párbeszéd révén történő részvételhez; az ehhez vezető folyamatban az EGSZB jelentős tapasztalatokkal rendelkezik.

4.6. Az EGSZB és az AU ECOSOCC közötti egyetértési megállapodás 2024. július 17-i aláírása nagyon fontos lépés az ezen a téren történő hozzájárulás megerősítése felé. A két intézmény fokozza együttműködését, megerősítve az Afrikai Unió és az Európai Unió közötti stratégiai partnerséget, előmozdítva a megújult demokratikus párbeszédet, valamint megszilárdítva az európai és afrikai civil társadalmak közötti együttműködést a gazdasági és társadalmi fejlődés előmozdítása, a civil társadalom részvételének elmélyítése és a fenntartható fejlődés megvalósítására törekvés terén.

([9]) HL C 429., 2020.12.11., 105. o., 1.1. pont.
([10]) HL C 237., 2018.7.6., 66. o., 1.4. pont.

4.7. Az államnak és a civil társadalomnak kölcsönösen erősítenie kell egymást, Afrikában azonban gyakran ellenfeleknek tekintik egymást, a hivatalban lévő vezetők pedig azzal vádolják a civil társadalmat, hogy megpróbálják destabilizálni és megdönteni hatalmukat. A hatalmon levők leváltásának lehetősége intézményi folytonosságot igényel; ezt meg kell erősíteni, valamint tisztázni kell az állam és a civil társadalom hatáskörébe tartozó fellépési területeket, teret hagyva ugyanakkor az egészséges politikai konfliktusok számára is.

4.8. A civil társadalom a polgárok arra irányuló kezdeményezéseiben gyökerezik, hogy megoldást találjanak a közösség előtt álló, többek között társadalmi és környezeti problémákra. Ez a kezdeményező szellem számos szerveződési formában ölt testet, és egy olyan demokratikus környezet meglétéről tanúskodik, amelyet a tekintélyelvű kormányok nem fogadnak el, és gyakran igyekeznek betiltani.

4.9. Az erős civil társadalom elve annál szilárdabb, minél magasabb a fejlettségi szint. Egyes országokban a civil társadalom etnikai alapon szerveződik. Fontos előmozdítani a polgárságon alapuló civil társadalmi kultúrát.

4.10. Amint azt az EU és az AKCS közötti kapcsolatok témájában már kifejtette, az EGSZB célja, hogy megvalósítsa a tervezett intézményi mechanizmusokat, valamint előmozdítsa és támogassa a civil társadalmi szervezeteket és a szociális partnereket, mivel felismerte, hogy ezek a szereplők vezető szerepet játszanak a fenntartható fejlődés előmozdításában, különösen az ENSZ 17. fenntartható fejlődési céljával összefüggésben ([11]).

4.11. Az EGSZB úgy véli, hogy az Afrikai Unió Gazdasági, Szociális és Kulturális Tanácsával való együttműködés kulcsfontosságú egy strukturált stratégia kialakításához és az érdekelt feleknek az EU–AU partnerségben való részvétele folytonosságának biztosításához.

4.12. Az EGSZB az Afrikai Gazdasági és Szociális Tanácsok Egyesületével (UCESA) is fenntartja kapcsolatait azáltal, hogy a felek kölcsönösen részt vesznek egymás rendezvényein, illetve közös projekteket indítanak.

Brüsszel, 2024. december 4.

az Európai Gazdasági és Szociális Bizottság
elnöke
Oliver RÖPKE

([11]) HL C 443., 2022.11.22., 29. o., 1.9. pont.